

Ontwikkelingen van bos, hout en papier in Nederland

Onlangs publiceerde de Stichting Bos en Hout (SBH), een kennis- en adviescentrum voor de bos-, hout- en papiersector, de belangrijkste gegevens over de bos-, hout- en papier ontwikkelingen in Nederland. Het onderstaande is een samenvatting en presenteert de kerngegevens. Een gestage groei van de bossen in Nederland kan de afgelopen jaren worden geconstateerd, echter de bossen worden ouder, de stammen dikker en er is te weinig nieuw aanplant; de grove den is de belangrijkste houtsoort; de vitaliteit van de douglas spar is sterk teruggelopen; het bosbedrijf in Nederland lijkt financieel niet erg florissant; het gebruik van tropisch hout blijkt relatief gezien nauwelijks van belang te zijn; het verbruik van papierpulp is verviervoudigd; papier en karton toepassingen slokken de helft op van de houtvoorraad; papier inzameling levert een essentiële bijdrage; de verwerking van rondhout is verschoven naar de landen ver herkomst; de export van papier en karton dragen in waarde het meeste bij; de Europese landen zijn de belangrijkste handelspartner voor hout en houtproducten en de export handelswaarde verzesvoudigde.

Het bos in Nederland

Oppervlakte. Nederland heeft een landoppervlakte van 3,4 miljoen ha, waarvan 341.000 ha uit bos bestaat, 10% dus. Ongeveer 30 jaar geleden was dit nog 5 à 6%, een toename van zo'n 4%. Van het totale bosgebied omvat 1% reservaat, 7% nationale parken, 17% beschermd bos en 75% overig bos. Ongeveer 316.000 ha is exploitabel bos en derhalve is 25.000 ha niet exploitabel. Over de periode 1995-1999 is de jaarlijkse bos toename 1.200 ha geweest.

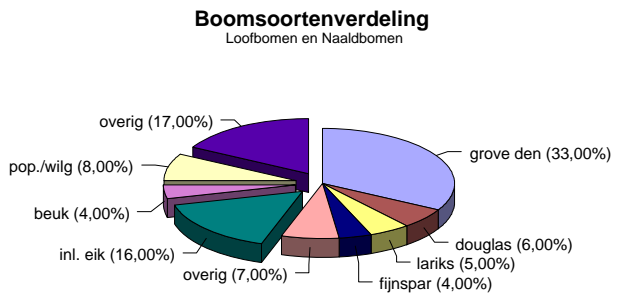
De belangrijkste bosgebieden bevinden zich in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord Brabant en Limburg. Verder beginnen de bosontwikkelingen van de Flevopolder en de Noord-oostpolder zich af te tekenen.

Boomsorten. Van het exploitabele bos bestaat 55% uit naaldbomen en 45% uit loofbomen. De naaldbomen betreffen: grove den 33%, douglas spar 6%, lariks 5%, fijnspar 4% en de overigen 7%. Bij de loofbomen zijn dit: inlandse eik 16%, populier en wilg 8%, beuk 4% en de overige soorten 17%. De grove den is in ons land nog steeds de belangrijkste vertegenwoordiger.

De vitaliteit van de belangrijkste boomsoorten is bevreemdend. De grove den blijkt vrij stabiel. De eik en beuk blijken de afgelopen 15 jaar aan grote schommelingen tot ongeveer 20% onderhevig te zijn geweest. De vitaliteit van de douglas spar blijkt, wellicht door weersinvloeden, wijzigingen in de grondwaterstand of de plaats van de boom, zeer sterk afgenomen te zijn.

Groei. De staande houtvoorraad van het exploitabele bos blijkt 37.384.000 m³ of wel 183 m³

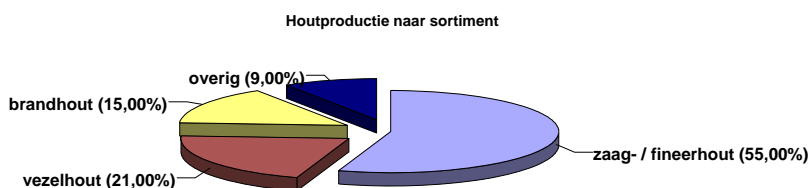
per hectare. Over de afgelopen 20 jaar kent Nederland een lopende bijgroei van 2.412.000 m³ en gemiddeld 64% velling. Over de jaren heen dus

een gestage groei. Gedurende de laatste vijftien jaar is er een verschuiving van de diameter klasse in de houtvoorraad van commerciële boomsoorten (grove den, lariks en fijnspar) opgetreden. De top bij de boomdiameter is opgeschoven naar 25-30 cm en bovendien is er een voorraad toename vanaf 35 cm tot over 60 cm diameter. De toename van de staande voorraad in m³ over genoemde periode bedroeg ongeveer 15%.

Het impliceert dat de bossen ouder worden, de stammen dikker en de houtvoorraad groter. Er blijken echter te weinig nieuw bomen aangeplant te worden waardoor over enige tientallen jaren er ernstige problemen te ontstaan gewoonweg omdat bomen nu ook eenmaal een beperkte levensduur hebben.

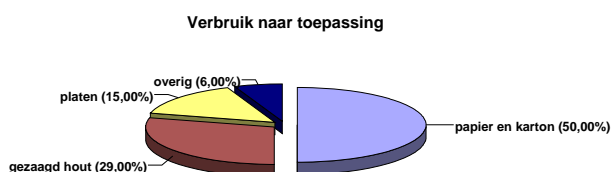
Houtproductie. De houtproductie onderscheidt zich naar sortiment in: zaag-/fineerhout 55%, vezelhout 21%, brandhout 15% en overig 9%, met in totaal 1 miljard m³.

Eigendom. De Nederlandse staat bezit 51% van het exploitabel bos en 49% is particulier bezit, waarvan 18% aan natuurbeschermingsorganisaties en 31% aan particulieren toebehoren.

Economie. De bedrijfsresultaten van de particuliere bos bedrijven zien er

over een periode van twintig niet bepaald rooskleurig uit. Bedrijfsresultaten van bedrijven met minder dan 5 ha bos hebben nimmer positieve resultaten en bedrijven groter dan 50 ha hebben af en toe een positief resultaat. Zonder subsidie blijkt het onmogelijk überhaupt goed te presteren.

Niettemin zijn in totaal 42.500 arbeidsplaatsen waarbij 65% van de arbeidsplaatsen liggen in de secundaire houtverwerking liggen.

De houthandel

Totaal overzicht. Het houtverbruik bedraagt 16,3 miljoen m³, waarvan slechts 0,9 miljoen m³ tropisch hout betreft. Het tropisch houtverbruik is in Nederland derhalve nauwelijks van belang te noemen.

De zelfvoorzieningsgraad in Nederland bedraagt 6,4%. Het blijkt dat van het totale houtaanbod 50% voor papier en karton wordt verbruikt, 29% aan gezaagd hout, 15% aan plaatmateriaal en de rest aan overige zaken. Er is ongeveer 10% afval bij de bomen die voor houtgebruik worden verwerkt.

Rondhout. Het verbruik van rondhout is in dertig jaar met ruim 40% terug gelopen tot 1 miljoen m³, terwijl de productie met veel schommelingen gelijk is gebleven. Dit betekent toepassing van efficiëntere productiemethoden. De import van naaldhout en loofhout liggen beide rond 200 miljoen m³.

Gezaagd hout. Het verbruik van gezaagd hout is in dertig jaar gelijk gebleven en bedraagt 3 miljard m³, waarvan 2,8 miljard m³ aan naaldhout. Loofhout beleefde een stijging en liep terug op zijn uitgangspunt. Gezaagd naaldhout kende een behoorlijk dieptepunt in 1980 en herstelde zich daarna weer. Het verbruik van naaldhout is zeven maal zo groot als loofhout.

Plaatmateriaal. Het verbruik van spaan- en vezelplaten is sinds dertig met ruim 30% gestegen tot 1 miljard m³. Over dezelfde periode verdubbelde het verbruik van triplex/multiplex en fineer tot 0,551 miljoen m³.

Pulp en oud papier. Het verbruik van papier pulp,

oud papier en karton verviervoudigde in 30 jaar tot 2 miljoen ton. Het verbruik van pulp bleef nagenoeg gelijk. Opvallend is de grote hoeveelheid van 2,4 miljoen ton oud papier door inzameling. Verder dat er 1,3 miljoen ton wordt geïmporteerd en 1,7 miljoen ton worden geëxporteerd.

Papier en karton. Het verbruik van papier en karton verdubbelde praktisch tot 2,9 miljoen ton. Aan krantenpapier wordt 0,8 miljoen ton verbruikt. Opvallend is dat zowel de import als export van geruime omvang zijn, resp 3,3 en 2,9 miljoen ton.

Tropisch hout. Tropisch houtgebruik is al jaren een discussieonderwerp. Gezaagd hout gebruik liep in 30 jaar terug met 30%, rondhout liep licht terug en het verbruik van triplex/multiplex en fineer bleef ongeveer gelijk. Ten opzichte van het gebruik van andere houtsoorten is het tropisch hout gebruik niet groot, namelijk 0,671 miljoen m³.

Houthandel. De import van hout en houtproducten komt voor ruim 70% uit Europese landen en zijn de belangrijkste Nederlandse handelspartners Duitsland, België, Luxemburg, Finland, Zweden en Frankrijk. Duitsland voor niet-tropisch rondhout, België/Luxemburg voor spaan- en vezelplaten en tropisch triplex en fineer; Finland voor niet-tropisch triplex en fineer, Zweden voor houtpulp, papier en karton. Dit is onveranderd over de jaren.

Als niet-Europees land speelt Noord Amerika bij pulp import een rol, waarbij de omvang over de jaren vrijwel gelijkblijvend is. Kameroen en Gabon zijn van belang bij tropisch rondhout; Maleisië, Kameroen en Brazilië bij gezaagd tropisch hout en Indonesië bij triplex en fineer. De import uit Z.O. Azië beleefde tussen 1980 en 1990 een opleving, maar is nu weer terug op het uitgangspunt.

De bestemming van de Nederlandse houtproducten ligt voornamelijk in Europa en wel bij die landen waar ook het hout vandaan komt, met als toevoeging Denemarken en het Verenigd Koninkrijk.

De totale waarde van de Nederlandse hout-handel bedraagt (1999) fl. 15,4 miljard. De import omvat fl. 9,9 miljard en de export fl. 5,4 miljard. Over een periode van 30 jaar heeft de waarde van import zich verviervoudigd en de export vijf tot zesmaal. Bij de import zijn gezaagd naaldhout, chemisch pulp, papier/karton de onderdelen, die het meest in de handelswaarde bijdragen. Bij de export is het papier/karton, dat voor 80% in waarde bijdraagt.

Kleve, november 2001
Tjerk Miedema
miedematj@AOL.com

P.S. Het bovenstaande betreft 2001. De situatie heeft zich inmiddels veranderd zoals valt te zien bij de Kerngegevens Bos en Hout in Nederland 2012 van de organisatie Probos (www.Probos.nl).